

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

SECȚIA PENTRU PROCURORI

HOTĂRÂREA nr. 742

din 14 iulie 2020

Prin Raportul nr. 20-2148/2020, Inspecția Judiciară a înaintat Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii rezultatul verificărilor efectuate privitor la cererea de apărare a independenței procurorilor formulată de „Forumul judecătorilor din România” și „Inițiativa pentru justiție”, în raport cu declarațiile domnilor Raed Arafat și Adrian Streinu Cercel.

Analizând Raportul nr. 20-2148/2020 al Inspecției Judiciare și văzând înscrisurile atașate, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii reține următoarele:

La data de 15.05.2020, Consiliul Superior al Magistraturii a înaintat Inspecției Judiciare cererea de apărare a independenței sistemului judiciar formulată de „Forumul judecătorilor din România” și „Inițiativa pentru justiție”, cu solicitarea de a se efectua verificările prealabile necesare, în raport de aspectele expuse.

Prin cererea formulată de către cele două asociații s-a solicitat apărarea independenței sistemului judiciar în raport cu declarațiile domnilor Raed Arafat și Adrian Streinu Cercel, care se referă la necesitatea unei anumite protecții în fața legii de care ar trebui să beneficieze cei care au coordonat achizițiile publice de echipamente medicale pe durata pandemiei.

Autorii sesizării apreciază că declarațiile unor reprezentanți oficiali ai statului român sau ai entităților publice implicate în demersurile de combatere a actualei pandemii, sunt de natură a pune presiune asupra activității procurorilor în aspecte vizând eventuale cercetări judiciare asupra achizițiilor publice realizate în această perioadă.

Se arată că procurorul, în limitele legii, este independent în activitatea de efectuare a urmăririi penale, neprimind ordine sau dispoziții din partea niciunei alte persoane sau entități. Procurorul conduce și controlează nemijlocit activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penată speciale, prevăzute de lege. De asemenea, procurorul supraveghează ca actele de urmărire penală să fie efectuate cu respectarea dispozițiilor legale.

În cuprinsul sesizării se mai învederează că instituirea stării de urgență nu înseamnă și stabilirea unei stări de impunitate față de faptele de corupție sau alte fapte penale în legătură cu achizițiile de echipamente medicale, Comisia de la Veneția statuând constant că „și în cele mai deosebite stări de urgență, *domnia legii trebuie să prevaleze*”.

Se mai arată că, la data de 21.04.2020, GRECO (Grupul de state împotriva corupției) a avertizat asupra riscurilor crescute de corupție în contextul urgenței sanitare provocate de pandemia de COVID-19, arătând că sectorul sănătății este expus îndeosebi din cauza urgenței necesităților imediate de echipamente medicale și a simplificării regulilor referitoare la achizițiile publice, a serviciilor medicale supraîncărcate și a personalului medical surmenat, corupția putând exista sub diverse forme, precum mită în serviciile conexe sectorului medical, conflicte de interese, rolul lobby-ului în cercetarea și dezvoltarea unor noi produse, dar și comercializarea produselor medicale contrafăcute. GRECO a invitat autoritățile centrale, regionale și locale la maximum de transparență în deciziile lor („nu trebuie să permitem COVID-19 să compromită valorile și standardele noastre, inclusiv transparența și responsabilitatea”), amintind că deciziile trebuie să poată fi supuse controlului și să fie responsabile.

Analizând întregul material atașat Raportului nr. 20-2148/2020 întocmit de Inspecția Judiciară ca urmare a verificărilor prealabile, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii constată următoarele aspecte:

În cadrul emisiunii „Sinteza zilei” difuzate la postul de televiziune „Antena 3” la data de 24.03.2020, moderată de realizatorul Mihai Gâdea, au fost invitați ministrul Sănătății (de la momentul respectiv) și domnul Horațiu Moldovan - secretar de stat în Ministerul Sănătății, domnul Cristian Oancea - directorul Spitalului de boli infecțioase „Victor Babeș” din Timișoara, domnul Adrian Streinu-Cercel - managerul Institutului de boli infecțioase „Matei Balș”, având loc o dezbatere mai amplă privind evoluția situației pandemice determinată de răspândirea virusului COVID-19, modul în care spitalele din România și medicii sunt pregătiți și pot face față provocărilor pe care le implică o astfel de confruntare, principalele probleme cu care se confruntă corpul medical.

În contextul acestor dezbateri, punându-se accent pe situația excepțională pe care societatea o parcurge și rolul pe care îl au medicii în gestionarea situației și în asigurarea în continuare a serviciilor medicale, realizatorul emisiunii a întrebat pe managerii celor două spitale de boli infecțioase, prezenți în emisiune, de ce ar avea nevoie pentru a-și putea realiza atribuțiile. Astfel, în dialogul purtat cu realizatorul emisiunii, domnul Adrian Streinu Cercel a afirmat că: *..... Al doilea lucru este să apară un cadru legislativ care să ne pună la pază de ce va veni. După ce se termină bolășnița asta, pandemia, or să vina alții să ne tragă de mânecă: dar cum ați realizat voi achizițiile? Aici trebuie scos un cadru normativ cât se poate de clar care să stipuleze foarte clar că nimeni nu va avea voie să se atingă de noi în viitor. Dacă nu se va întâmpla așa, următorul pas va fi ca acest corp medico-sanitar să facă un pas în spate. Gândiți-vă că presiunea pe care o duce acest corp medico-sanitar în România în acest moment este fantastic de mare”.*

Afirmațiile făcute de domnul Adrian Streinu Cercel în cadrul emisiunii „Sinteza zilei”, legate de necesitatea adoptării unui cadru normativ care să prevadă

anumite cazuri de impunitate au fost preluate de media on-line și prezentate de diferite site-uri, printre care:

- HotNews.ro, care la data de 27.03.2020 a titrat că „Adrian Streinu Cercel cere un cadru normativ care să stipuleze că nimeni nu va avea voie să se atingă de noi. După pandemie or să ne tragă de mânecă pentru cum am realizat achizițiile”;
- DCNEWS, care la data de 24.03.2020 a titrat că „Cercel: să fim lăsați în pace să ne facem treaba! Foarte mulți ne deranjează”;
- DigiFM, care la data de 27.03.2020 a titrat că „Streinu Cercel vrea cadru normativ ca să nu fie trași de mânecă pentru cum au făcut achizițiile”;
- Ziare.com, care la data de 27.03.2020 a titrat că „Adrian Streinu Cercel, preocupat de achizițiile din aceasta perioadă. Ar trebui un cadru normativ ca nimeni să nu se atingă de noi în viitor”;
- Capital.ro, care la data de 30.03.2020 a titrat că „Declarație halucinantă! Adrian Streinu Cercel cere imunitate pentru achizițiile făcute în aceasta perioadă”.

Totodată, în cadrul unui interviu acordat postului de televiziune Digi24, la data de 18.04.2020, în care s-au discutat aspecte vizând situația în care se afla România în contextul pandemiei actuale, precaritatea stocurilor de materiale sanitare de imediată necesitate, necesitatea achiziționării de astfel de materiale și modalitatea concretă în care s-a impus a se proceda în situația în care cererea la nivel mondial era una foarte mare, iar stocurile producătorilor se epuizau foarte rapid, domnul Raed Arafat - secretar de stat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, a afirmat că:

„ Cine știe? Dacă cineva a făcut ceva pentru el, a folosit acest moment pentru a trage beneficii din achiziții, este foarte normal să fie urmărite persoanele și închise. Dacă mergem pe oportunitate, pe faptul că cineva nu a respectat o regulă sau a mers mai repede, ca să rezolve o problemă, atunci avem o mare problemă. Nimeni n-o să mai facă nimic pe viitor. Sunt două aspecte - pentru aspectele reale de corupție nu ai ce zice, dar dacă pentru depășirea unor aspecte birocratice cineva a încălcat o procedură, o regulă, luând în considerare că azi discutăm de măști și peste două ore nu mai erau și trebuia să te miști foarte rapid. S-a lucrat în unele zile până

la 2-3 dimineața ca să se finalizeze un contract, pentru că a doua zi nu mai aveau materialele, pentru că le luau alții. Dacă o să avem acolo o presiune pe persoana care a lucrat, atunci n-o să mai revenim, pentru că rămâne în mentalul funcționarilor publici și acolo se oprește treaba. Data viitoare nu va mai fi ca acum. Acum a fost curaj și lumea s-a mișcat, dar nu putem spune că au respectat ad literam. Nu că ar fi periclitat corectitudinea, dar au făcut lucrurile mult mai rapid, au negociat ca să găsească soluții, lucruri pe care le-au făcut toate țările, să nu creadă lumea că s-a făcut doar în România.

Prețurile erau mult peste cele obișnuite. Nu puteai zice că te duci după prețul pieței, pentru că nu venea nimeni. Trebuia să crești prețurile, să iei lucrurile de 4-5 ori mai mult. A fost recent un articol că la New York au cumpărat de 15 ori mai mult. Lucrurile trebuie înțelese în contextul de acum și peste un an, doi. Dacă cei care vin să controleze peste un an - doi uită în ce am fost sau dacă au rămas acasă și n-au intrat în contact cu situația și vin să pedepsească colegii care au lucrat, atunci avem a problemă mare.

Să separăm lucrurile - cei care au tras beneficii ilegale, este o problemă care trebuie luată într-un fel, dar atenție dacă pedepsim oameni care n-au respectat o procedură imposibil de respectat în acel moment”.

Afirmațiile făcute de domnul Raed Arafat cu ocazia interviului acordat postului de televiziune Digi24, la data de 18.04.2020 au fost preluate de media on-line.

În analizarea situației de fapt expuse, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii va avea în vedere următorul cadru normativ:

Potrivit dispozițiilor art. 133 alin. (1) din Constituția României, precum și ale art. 1 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției.

În conformitate cu art. 30 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „Secțiile corespunzătoare ale Consiliului Superior al Magistraturii au dreptul,

respectiv obligația corelativă de a se sesiza din oficiu pentru a apăra judecătorii și procurorii împotriva oricărui act de imixtiune în activitatea profesională sau în legătură cu aceasta, care ar putea afecta independența sau imparțialitatea judecătorilor, respectiv imparțialitatea sau independența procurorilor în dispunerea soluțiilor, în conformitate cu Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și împotriva oricărui act care ar crea suspiciuni cu privire la acestea. De asemenea, secțiile Consiliului Superior al Magistraturii apără reputația profesională a judecătorilor și procurorilor”.

De asemenea, în conformitate cu art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii are dreptul și obligația de a apăra procurorii împotriva oricărui act de imixtiune în activitatea profesională sau în legătură cu aceasta care le-ar putea afecta imparțialitatea sau independența în dispunerea soluțiilor, în conformitate cu Legea nr. 304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și împotriva oricărui act care ar crea suspiciuni cu privire la acestea.

În ceea ce privește noțiunile de *independență* și de *imparțialitate a procurorilor* precum și necesitatea respectării lor, acestea sunt prevăzute în reglementări interne și internaționale.

Astfel, *principiile independenței și imparțialității magistraților* sunt conștințite de reglementările ale art. 132 alin. (1) din Constituția României, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și în art. 3 alin. (2) din Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor.

Art. 1 din Principiile fundamentale referitoare la independența magistratului, adoptate la Milano în anul 1985 și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite dispune că „*independența magistraturii trebuie garantată de către*

stat și enunțată în Constituție sau altă lege națională, iar toate instituțiile guvernamentale sau altele trebuie să o respecte”.

În cadrul acelorași principii, potrivit art. 2 se prevede că *„sistemul juridic va decide în problemele care îi sunt înaintate, imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără vreo restricție, influență incorectă, sugestie, presiune, amenințare sau interferență, directă sau indirectă, din orice parte sau pentru orice motiv”.*

Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) în Avizul nr. 13/2018 privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor arată că prin "independență" se înțelege faptul că procurorii nu sunt supuși vreunei ingerințe ilegale în exercitarea atribuțiilor lor de a asigura respectarea și aplicarea legii și a statului de drept și că, în acest context, nu sunt supuși niciunei presiuni politice sau oricărei alte influențe ilegale. În același act, se mai precizează că independența se aplică atât serviciului public de urmărire penală/Ministerului Public în ansamblul său, cât și procurorilor luați individual.

Raportând verificările efectuate în scopul constatării unei eventuale încălcări a independenței procurorilor și la dispozițiile legii fundamentale care consacră libertatea de exprimare în componentele sale privind dreptul la opinie și informație, prevăzute de art. 30 și art. 31 din Constituția României, precum și la art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în această materie, se poate concluziona că dreptul la liberă exprimare nu este unul absolut, acesta fiind susceptibil de anumite restrângeri, în ipoteza în care folosirea libertății de exprimare este îndreptată împotriva unor valori pe care statul le poate în mod legitim apăra, cum ar fi autoritatea și imparțialitatea reprezentanților Ministerului Public.

Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza „Pager și Oberschlick contra Austriei” a decis că *„activitatea justiției nu poate fi discutată fără să se aibă în vedere anumite limite pentru a nu submina autoritatea acesteia, comandament deosebit de important într-un stat de drept”.*

Având în vedere aceste aspecte, din perspectiva prevederilor sus menționate și din analiza declarațiilor formulate la data de 24.03.2020 de domnul Adrian Streinu Cercel - managerul Institutului de boli infecțioase „Matei Balș” în cadrul emisiunii „Sinteza zilei” difuzate la postul de televiziune „Antena 3” la data de 24.03.2020, precum și de către domnul Raed Arafat - secretar de stat în cadrul Ministerul Afacerilor Interne, cu ocazia interviului acordat postului de televiziune Digi24, la data de 18.04.2020, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii constată că prin afirmațiile făcute nu s-a adus atingere independenței procurorilor.

Secția pentru procurori constată că domnul Adrian Streinu Cercel, managerul Institutului de boli infecțioase „Matei Balș” din București nu este un reprezentant al puterii politice sau legiuitoare și nu deține funcții în administrația centrală, însă este o persoană publică și o personalitate ce beneficiază de notorietate.

Afirmațiile criticate se referă la o propunere legislativă care să reglementeze de așa manieră răspunderea pentru achizițiile realizate în domeniul medical în legătură cu pandemia creată de virusul COVID-19, astfel încât starea excepțională în care aceste achiziții au fost realizate să funcționeze ca o cauză de nepedepsire/înlăturare a răspunderii penale.

Raportat la specializarea domnului Adrian Streinu Cercel, se reține că acesta nu are competența profesională de a realiza propuneri în domeniul juridic și nu este în poziția de a determina o decizie concretă în acest sens, respectiv de modificare a legislației penale.

Cu privire la posibilitatea ca opinia expusă de domnul Adrian Streinu Cercel să fie în măsură a influența opinia publică într-o asemenea măsură și a crea o anumită percepție din partea publicului larg, încât să se constituie într-un factor de presiune asupra activității procurorilor/Ministerului Public, Secția pentru procurori apreciază că se impune a fi reținut că aceste afirmații au fost făcute în contextul în care nu exista o dezbatere publică privind justiția și fără a se face trimitere la cauze concrete în instrumentare, respectiv anchete penale în desfășurare sau dosare înregistrate pe

rolul instanțelor și au fost axate pe caracterul deosebit al măsurilor care se impuneau a fi luate în starea de urgență.

Din maniera în care s-a exprimat domnul Adrian Streinu Cerceel, ar rezulta că opinia acestuia este în sensul că, pentru modul de realizare a achizițiilor din perioada de pandemie, nu ar trebui să se răspundă.

Chiar dacă a fost expusă public și, eventual, cu intenția de a produce efecte în opinia publică, Secția pentru procurori nu poate aprecia că, doar prin această declarație, s-a creat o presiune asupra procurorilor și că această opinie se concretizează de fapt într-o intervenție (influență) externă asupra actului de justiție.

Secția pentru procurori apreciază că independența procurorilor nu poate fi afectată în mod real și efectiv de afirmarea de către o persoană publică având calitatea de manager de spital, chiar dacă persoana respectivă se bucură de notorietate, a opiniei potrivit căreia anumite fapte nu trebuie urmărite și sancționate de lege, astfel încât să impună apărarea acestei independențe prin mecanismele prevăzute de legiuitor.

În ceea ce privește afirmațiile domnului Raed Arafat, Secția pentru procurori constată că acestea sunt formulate ca răspuns la întrebarea reporterului vizând posibilitatea deschiderii unor dosare pentru achiziții. În esență, domnul Raed Arafat a făcut distincția între săvârșirea unor fapte penale sau de natură penală, în procesul de achiziție a echipamentelor medicale, cu intenția de a realiza beneficii proprii și faptele prin care nu s-au respectat anumite etape și proceduri, întrucât contextul excepțional generat de pandemie nu permite în mod obiectiv acest lucru, fără a periclita încheierea achizițiilor și asigurarea echipamentelor necesare. În acest sens, domnul Raed Arafat a apreciat că în primul caz este normal ca persoanele respective să fie cercetate, condamnate și închise, dar în cel de al doilea caz, dacă se va proceda la fel, va exista o mare problemă, întrucât nimeni pe viitor nu va mai face nimic în situații similare, de criză.

Secția pentru procurori constată că discuția nu a fost una punctuală, raportată la cazuri concrete, anchete în curs, ci una de principiu, domnul Raed Arafat

manifestându-și îngrijorarea față de modul în care, la un moment situat în timp la o anumită distanță față de cel actual, se va aprecia asupra nerespectării unor proceduri în ceea ce privește achizițiile de echipamente medicale, fără a se ține cont de situația excepțională, condițiile concrete în care s-a lucrat, presiunea exercitată de nevoia stringentă de echipamente și de imperativul încheierii într-un termen foarte scurt a tranzacțiilor. S-a apreciat că, în cazul în care cei care au încălcat anumite proceduri imposibil de respectat fără a periclita realizarea achiziției, vor fi pedepsiți, aceasta situație va avea consecințe pe viitor, legat de conduita persoanelor cu atribuții în realizarea achizițiilor, în alte situații de criză.

În același sens, Secția pentru procurori apreciază că domnul Raed Arafat a atras atenția asupra unei situații pe care o vede ca fiind problematică și pe care a adus-o la cunoștința opiniei publice, astfel încât afirmațiile au caracter general și au fost făcute în contextul în care, în mod constant au fost solicitate informații și s-au expus în mediul public aspecte legate de achiziționarea echipamentelor medicale necesare în contextul pandemiei COVID-19, mai ales în perioada de început a situației de criză, tema discuției nefiind una legată de justiție.

În consecință, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii apreciază că declarațiile formulate la data de 24.03.2020 de domnul Adrian Streinu Cercel la postul de televiziune Antena 3, precum și declarațiile formulate la data de 18.04.2020 de domnul Raed Arafat la postul de televiziune Digi 24, care au fost analizate în Raportul nr. 20-2148/2020 al Inspecției Judiciare, nu au abilitatea de a produce consecințe directe asupra afectării opiniei publice, de natură a afecta independența procurorilor, raportat la caracterul de principiu al ideilor expuse, care nu au fost plasate în cadrul unor dezbateri legate de justiție sau în contextul existenței unor cauze în curs de instrumentare și ținând cont de caracterul de generalitate al respectivelor afirmații și a faptului că ele se circumscriu libertății de exprimare, nefiind depășite limitele admisibile ale acestui drept, așa cum este acesta protejat de dispozițiile legale.

Pentru aceste considerente, în temeiul dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, precum și art. 75 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu unanimitatea voturilor membrilor prezenți:

**SECȚIA PENTRU PROCURORI A
CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII
HOTĂRĂȘTE**

Art.1 - Respingerea cererii de apărare a independenței procurorilor formulată de „Forumul judecătorilor din România” și „Inițiativa pentru justiție”, în raport cu declarațiile domnilor Raed Arafat și Adrian Streinu Cereel.

Art.2 - Prezenta Hotărâre nr. 742 din 14 iulie 2020 a Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii se comunică Inspecției Judiciare.

Data în București, la data de 14 iulie 2020

Vicepreședinte,

Procuror Tatiana TOADER

